

(Ф 03.02 – 101)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЇВСЬКИЙ АВІАЦІЙНИЙ ІНСТИТУТ»
УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІХ ІННОВАЦІЙ KAI ACADEMY
ЦЕНТР ПІДГОТОВКИ ДО ВСТУПУ «KAI START»

УЗГОДЖЕНО

Директор Центру підготовки
до вступу «KAI START»

_____ Галина ЛАЗАРЄВА
« ____ » _____ 2026 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор

з питань вступу та онлайн-освіти

_____ Радміла СЕГОЛ
« ____ » _____ 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Рисунок та композиція»

Для підготовчих курсів (8 місяців)

Семестр – 1, 2

Практичні заняття – 180

Самостійна робота – 130

Усього годин – 310

Випускний екзамен – 2 семестр

Контрольні роботи (2) – 1, 2 семестри

Домашнє завдання (1) – 1, 2 семестри

Індекс РП 1.61.05 – 8 м/26

KAI РП рк-1 1.61.05-01-2026

	Робоча програма навчальної дисципліни «Рисунок та композиція»	Шифр документа	КАІ РП рк-1 1.61.05-01-2026
стор. 2 з 15			

Робочу програму навчальної дисципліни «Рисунок та композиція» розроблено на основі програми вступного випробування «Творчий конкурс» за спеціальностями «Дизайн», «Архітектура та містобудування», та відповідних нормативних документів.

Робочу програму розробив:

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні Навчально-методичної ради Інституту післядипломної підготовки «KAI Upgrade» управління освітніх інновацій «KAI Academy», протокол № ____ від ____ 2026 р.

Голова НМР, директор ІПО «KAI Upgrade» _____ Ірина ДЕЙНЕГА

Рівень документа – 3б

Плановий термін між ревізіями – 1 рік

	Робоча програма навчальної дисципліни «Рисунок та композиція»	Шифр документа	КАІ РП рк-1 1.61.05-01-2026 стор. 3 з 15
---	--	-------------------	--

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Пояснювальна записка	4
1.1. Заплановані результати.....	4
1.2. Програма навчальної дисципліни.....	5
2. Зміст навчальної дисципліни	8
2.1. Структура навчальної дисципліни.....	8
2.2. Самостійна (індивідуальна) робота слухача, її зміст та обсяг.....	10
2.2.1 Домашні завдання	10
2.2.2 Контрольні роботи	11
3. Навчально-методичні матеріали з дисципліни	11
3.1. Методи навчання.....	11
3.2. Рекомендована література (базова і допоміжна).....	12
3.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті.....	13
4. Рейтингова система оцінювання набутих слухачем знань та вмінь	13

	Робоча програма навчальної дисципліни «Рисунок та композиція»	Шифр документа	КАІ РП рк-1 1.61.05-01-2026
стор. 4 з 15			

ВСТУП

Робоча програма (РП) навчальної дисципліни розробляється на основі «Методичних рекомендацій до розроблення робочої програми навчальної дисципліни», затвердженої розпорядженням № 249/од від 29.04.2021 р. та відповідних нормативних документів.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Заплановані результати

Для успішної участі у сучасному суспільному житті особистість повинна бути ознайомлена з основними законами, правилами і властивостями рисунка та композиції, володіти цими засобами і прийомами, удосконалювати навички та практично їх застосовувати, що сприятиме успішній реалізації майбутнього фахівця у професійній діяльності. Тому одним з головних завдань цього курсу є забезпечення умов для досягнення кожним слухачем практичної компетентності.

Мета викладання навчальної дисципліни «Рисунок та композиція» – сприяння реалізації власного творчого потенціалу та продуктивної самостійної творчості. Надання знань з основ рисунка, законів перспективи, світлотіні, пластичної анатомії, композиції; опанування способами самоперевірки засвоєння теоретичних знань, навичок у зображенні людини та предметного світу, користуючись класичним реалістичним методом з урахуванням досягнень мистецтва ХХ століття; теоретичне оволодіння основами композиції, що безпосередньо поєднується з практичною діяльністю, наведеною на закріплення набутих знань у процесі виконання тренувальних вправ та творчих завдань навчального характеру, спрямованих на створення виразного художнього образу.

Головне *завдання* вивчення дисципліни є:

- надання теоретичних знань з основ композиції;
- оволодіння навичками практичної композиційної діяльності;
- розвиток творчих здібностей, уяви, фантазії;
- формування асоціативного, просторового, пластичного мислення;
- розвиток навичок сприйняття творів мистецтва і дизайну, здатності аналізувати їх
- композиційну побудову;
- залучення до творчості, самовдосконалення та самореалізації;
- сприяння професійному самовизначенню.
- гармонійне композиційне розміщення зображення на аркуші;
- передача характерних особливостей форми предметів та їхніх пропорцій, конструктивний аналіз форми;
- побудова зображення у перспективі;
- пластичне моделювання форми світлотінню;
- детальна характеристика натури;
- передача пропорційних натурі тонових співвідношень між предметами;
- передача матеріальності предметів;
- тональна та композиційна цілісність зображення.

Методичні вимоги до оволодіння рисунком передбачають послідовне навчання майбутніх архітекторів та дизайнерів, здатних вирішувати складні творчі завдання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни слухачі підготовчих курсів повинні:

- *знати*: визначення поняття «Рисунок», «Композиція»; види композиції; закони, правила і прийоми композиції; властивості композиції; засоби та умови формотворчого процесу;

	Робоча програма навчальної дисципліни «Рисунок та композиція»	Шифр документа	КАІ РП рк-1 1.61.05-01-2026 стор. 5 з 15
---	--	-------------------	--

закономірності оптичного і психологічного сприйняття форми; способи встановлення гармонійних пропорційних співвідношень; прийоми стилізації реалістичних зображень; властивості кольорів, їх гармонійні поєднання; матеріали та інструменти для виконання композиції.

— *уміти*: створювати досконалу композицію; аналізувати площинні, об'ємно-просторові форми та їх композиційну побудову; формувати композицію на основі єдності та підпорядкованості частин і цілого, їх рівноваги, підпорядкованості ідейному задуму; застосовувати у побудові композиції метричні та ритмічні чергування, гармонійні пропорційні співвідношення; надавати композиції заданих властивостей: симетрії чи асиметрії, статичності чи динаміки тощо; свідомо моделювати форму, використовуючи різні композиційні прийоми та засоби; враховувати закономірності оптичного і психологічного сприйняття форми та застосовувати їх у моделюванні форми; доцільно застосовувати в композиції об'єктивні, абстрактні та стилізовані зображення; застосовувати властивості кольорів у побудові композиції, надавати їй певного колориту; втілювати композиційні рішення графічними, живописними, пластичними засобами.

1.2. Програма навчальної дисципліни

Тема 1.1. Визначення композиції. Основні типи композиції. Теорія композиції.

Тема 1.2. Засоби композиції. Застосування засобів виразності графіки у створенні композиції. Сприйняття, аналіз та інтерпретація творів мистецтва, дизайну.

Тема 1.3. Натюрморт із геометричних фігур та предметів побуту. Гармонійне композиційне розміщення зображення на аркуші; передача характерних особливостей форми предметів та їхніх пропорцій; конструктивний аналіз форми; побудова зображення у перспективі; пластичне моделювання форми світлотінню; детальна характеристика натури; передача пропорційних натурі тонових співвідношень між предметами; передача матеріальності предметів; тональна та композиційна цілісність зображення.

Тема 1.4. Натюрморт із геометричних фігур та предметів побуту. Гармонійне композиційне розміщення зображення на аркуші; передача характерних особливостей форми предметів та їхніх пропорцій; конструктивний аналіз форми; побудова зображення у перспективі; пластичне моделювання форми світлотінню; детальна характеристика натури; передача пропорційних натурі тонових співвідношень між предметами; передача матеріальності предметів; тональна та композиційна цілісність зображення.

Тема 1.5. – 1.7. Натюрморт із предметів побуту. Гармонійне композиційне розміщення зображення на аркуші; передача характерних особливостей форми предметів та їхніх пропорцій; конструктивний аналіз форми; побудова зображення у перспективі; пластичне моделювання форми світлотінню; детальна характеристика натури; передача пропорційних натурі тонових співвідношень між предметами; передача матеріальності предметів; тональна та композиційна цілісність зображення.

Тема 1.8. Форма – основа створення художнього образу композиції. Стильова єдність форм. Сприйняття, аналіз та інтерпретація творів мистецтва дизайну.

Тема 1.9. Точки і лінії у композиції. Передача за допомогою точок і ліній форми. Створення ілюзії об'єму форми та простору за допомогою точок і ліній.

Тема 1.10. Виразальні можливості штрихів. Види штрихів. Тон. Виразальні можливості штрихів у створенні художнього образу.

Тема 1.11. – 1.15. Гіпсовий рослинний рельєф. Гармонійне композиційне розміщення зображення; визначення пропорцій та взаємного розташування елементів рельєфу; об'ємно-конструктивна побудова зображення; передача форми засобами світлотіні.

Тема 1.16. – 1.17. Перспектива. Актуалізація понять лінійна і повітряна перспектива. Побудова плоских фігур в перспективі.

Тема 1.18. Правила та прийоми побудови геометричних форм. Побудова оригінальної,

 НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЇВСЬКИЙ АВАЦІЙНИЙ ІНСТИТУТ»	Робоча програма навчальної дисципліни «Рисунок та композиція»	Шифр документа	КАІ РП рк-1 1.61.05-01-2026 стор. 6 з 15
---	--	-------------------	--

врівноваженої композиції, взаємне підпорядкування її елементів, застосування контрастності форм. Виконання замальовок простих геометричних фігур із світлотіньовим моделюванням форми.

Тема 1.19. – 1.21. Череп у трьох положеннях. Оптимальне композиційне розміщення трьох зображень черепа з різним ступенем завершеності роботи.

Зображення об'ємно-конструктивної форми його частин за допомогою головних осей; опорних точок з урахуванням знань пласт анатомії та перспективи; визначення тоном загальної форми черепа та рельєфу деталей.

Тема 1.22. Створення композиції на задану тему. Створення композиції з однакових за формою, але різних за розміром і тоном геометричних фігур.

Тема 1.23. Створення різних типів композиції з природних і абстрактних форм. Створення композиції з однакових за формою, але різних за розміром і тоном об'єктів.

Тема 1.24. Створення різних типів композиції з геометричних фігур. Створення врівноваженої та неврівноваженої композиції з простих геометричних фігур із світлотіньовим моделюванням форми; створення композиції з однакових за формою, але різних за розміром і тоном геометричних фігур.

Тема 1.25. – 1.27. Екорше голови. Гармонійне композиційне розміщення зображення; визначення головних осей та опорних точок у побудові зображення голови; виявлення характеру форми голови; конструктивний аналіз м'язової системи голови та шиї; тональне ліплення об'ємної форми деталей та голови в цілому; передача пропорційних натурі тонових співвідношень.

Тема 1.28. Стилзація рослинних форм. Виявлення характерних особливостей форми та її узагальнення. Графічний аналіз природних симетричних та асиметричних форм. Способи та етапи стилзації форми. Геометрична та силуетна стилзація природних форм.

Тема 1.29. Стилзація тваринних форм. Виявлення характерних особливостей форми та її узагальнення. Графічний аналіз природних симетричних та асиметричних форм. Способи та етапи стилзації форми. Геометрична та силуетна стилзація природних форм.

Тема 1.30. – 1.32. Графічні і кольорові фактури. Значення фактури у створенні художнього образу. Способи ілюзорного відтворення фактури матеріалів. Роль характеру фактури у встановленні композиційної рівноваги, виявлення центру композиції.

Тема 1.33. – 1.34. Екорше голови. Гармонійне композиційне розміщення зображення; визначення головних осей та опорних точок у побудові зображення голови; виявлення характеру форми голови; конструктивний аналіз м'язової системи голови та шиї; тональне ліплення об'ємної форми деталей та голови в цілому; передача пропорційних натурі тонових співвідношень.

Тема 1.35. – 1.39. Обруб голови. Гармонійне композиційне розміщення зображення; визначення головних осей та опорних точок у побудові зображення голови; виявлення характеру форми голови; конструктивний аналіз м'язової системи голови та шиї; тональне ліплення об'ємної форми деталей та голови в цілому; передача пропорційних натурі тонових співвідношень.

Тема 1.40. – 1.43. Закономірності оптичного та психологічного сприйняття форми на площині. Геометрія як організуючий чинник форми. Встановлення гармонійних та пропорційних співвідношень форми. Характеристики форми-конфігурація, розмір, фактура, тональна насиченість, колір. Масштаб і масштабність. Подібність форми. Взаємне розміщення форм на площині. Дотримання прийомів композиції у поєднанні форм у групи. Способи їх розташування у площинній композиції.

Тема 1.44. – 1.45. Контраст і нюанс форми. Сильова єдність форм. Надання геометричним фігурам ознак стильової єдності. Сприйняття, аналіз та інтерпретація творів мистецтва дизайну. Стійки та нестійки зв'язки між елементами композиції.

	Робоча програма навчальної дисципліни «Рисунок та композиція»	Шифр документа	КАІ РП рк-1 1.61.05-01-2026 стор. 7 з 15
---	--	-------------------	--

Тема 1.46. – 1.51. Гіпсова голова. Методичні вимоги: гармонійне композиційне розміщення зображення на аркуші; визначення загального характеру форми та нахилу повороту голови; дотримання пропорційних співвідношень частин та цілого; відображення анатомічних, об'ємно-конструктивних та пластичних якостей натури; достатнє моделювання деталей.

Тема 1.52. Симетрія та асиметрія. Композиційна рівновага симетричних та асиметричних форм. Сприйняття та аналіз творів мистецтва, дизайну. Види симетрії. Створення симетричних композицій.

Тема 1.53. Ритм. Рівновага. Особливості заповнення простору. Ритмічний порядок організації композиції та їх вираження: за темпом, за напрямом руху, за розташуванням, за тоном і кольором. Метричний порядок організації композиції у смугі, в сітці.

Тема 1.54. – 1.58. Гіпсова голова. Методичні вимоги: гармонійне композиційне розміщення зображення на аркуші; визначення загального характеру форми та нахилу повороту голови; дотримання пропорційних співвідношень частин та цілого; відображення анатомічних, об'ємно-конструктивних та пластичних якостей натури; достатнє моделювання деталей.

Тема 1.59. Колір у композиції. Основні, похідні кольори та їх відтінки. Колірний тон, світлість, яскравість, насиченість кольору. Коло спектральних кольорів. Теплі, холодні та контрастні кольори. Символічні та об'єктивні властивості кольорів та їх застосування у побудові виразної композиції

Тема 1.60. – 1.64. Колорит. Добір гармонійних колірних сполучень із заданими характеристиками. Контраст і нюанс кольору. Теплий і холодний, контрастний і нюансний колорит у відкритих безпредметних композиціях. Сприйняття колориту в природі, у творах мистецтва, дизайні, архітектурі. Надання композиціям певного колориту в залежності від ідейного задуму.

Тема 1.65. – 1.70. Гіпсова голова. Методичні вимоги: гармонійне композиційне розміщення зображення на аркуші; визначення загального характеру форми та нахилу повороту голови; дотримання пропорційних співвідношень частин та цілого; відображення анатомічних, об'ємно-конструктивних та пластичних якостей натури; достатнє моделювання деталей.

Тема 1.71. – 1.72. Статична симетрична і асиметрична композиції. Створення статичної композиції з симетрично розташованих геометричних фігур із застосуванням фактур, кольору. Дотримання вимог з формування статичної композиції, врахування особливостей симетричної побудови, встановлення колористичної єдності. Створення статичної композиції з асиметрично розташованих геометричних фігур і плям різної конфігурації із застосуванням фактур (графіка). Врахування особливостей асиметричної композиційної побудови, встановлення тональної врівноваженості.

Тема 1.73. – 1.76. Гіпсова голова. Методичні вимоги: гармонійне композиційне розміщення зображення на аркуші; визначення загального характеру форми та нахилу повороту голови; дотримання пропорційних співвідношень частин та цілого; відображення анатомічних, об'ємно-конструктивних та пластичних якостей натури; достатнє моделювання деталей.

Тема 1.77. – 1.78. Динамічна симетрична і асиметрична композиції. Створення динамічної композиції із симетрично розташованих геометричних фігур і плям різної конфігурації із застосуванням фактур (графіка, колір). Дотримання вимог з формування динамічної композиції; врахування особливостей симетричної композиційної побудови; встановлення колористичної єдності, тональної врівноваженості; застосування фактури для посилення симетрії. Створення динамічної композиції з асиметрично розташованих геометричних фігур. Формування динамічної композиції, врахування особливостей асиметричної композиційної побудови, встановлення колористичної єдності.

Тема 1.79. – 1.90. Гіпсова голова. Методичні вимоги: гармонійне композиційне розміщення зображення на аркуші; визначення загального характеру форми та нахилу повороту голови; дотримання пропорційних співвідношень частин та цілого; відображення анатомічних, об'ємно-конструктивних та пластичних якостей натури; достатнє моделювання деталей.

 НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЇВСЬКИЙ АВІАЦІЙНИЙ ІНСТИТУТ»	Робоча програма навчальної дисципліни «Рисунок та композиція»	Шифр документа	КАІ РП рк-1 1.61.05-01-2026 стор. 8 з 15
--	--	-------------------	--

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Структура навчальної дисципліни

№ з/п	Назва теми	Обсяг навчальних занять (год.)		
		Усього	Практичні заняття	СРС
І семестр				
Рисунок та композиція				
Композиція				
1	Визначення композиції	3	2	1
2	Засоби композиції	3	2	1
Рисунок				
3	Натюрморт із геометричних фігур та предметів побуту	3	2	1
4	Натюрморт із геометричних фігур та предметів побуту	3	2	1
5	Натюрморт із предметів побуту	3	2	1
6	Натюрморт із предметів побуту	3	2	1
7	Натюрморт із предметів побуту	3	2	1
Композиція				
8	Форма – основа створення художнього образу композиції	3	2	1
9	Точки і лінії у композиції	3	2	1
10	Виразальні можливості штрихів	3	2	1
Рисунок				
11	Гіпсовий рослинний рельєф	3	2	1
12	Гіпсовий рослинний рельєф	3	2	1
13	Гіпсовий рослинний рельєф	3	2	1
14	Гіпсовий рослинний рельєф	3	2	1
15	Гіпсовий рослинний рельєф	3	2	1
Композиція				
16	Перспектива	3	2	1
17	Перспектива	3	2	1
18	Правила та прийоми побудови геометричних форм	3	2	1
Рисунок				
19	Череп у трьох положеннях	3	2	1
20	Череп у трьох положеннях	3	2	1
21	Череп у трьох положеннях	3	2	1
Композиція				
22	Створення композиції на задану тему	3	2	1
23	Створення різних типів композиції з природних і абстрактних форм	3	2	1
24	Створення різних типів композиції з геометричних фігур	3	2	1
Рисунок				
25	Екорше голови	3	2	1
26	Екорше голови	3	2	1
27	Екорше голови	3	2	1
Композиція				
28	Стилізація рослинних форм	3	2	1
29	Стилізація тваринних форм	3	2	1
30	Графічні і кольорові фактури	3	2	1
31	Графічні і кольорові фактури	3	2	1
32	Графічні і кольорові фактури	3	2	1
Рисунок				
33	Екорше голови	3	2	1

 НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЇВСЬКИЙ АВАЦІЙНИЙ ІНСТИТУТ»	Робоча програма навчальної дисципліни «Рисунок та композиція»	Шифр документа	КАІ РП рк-1 1.61.05-01-2026 стор. 9 з 15
---	--	-------------------	--

№ з/п	Назва теми	Обсяг навчальних занять (год.)		
		Усього	Практичні заняття	СРС
34	Екоріше голови	3	2	1
35	Обруб голови	3	2	1
36	Обруб голови	3	2	1
37	Обруб голови	3	2	1
38	Обруб голови	3	2	1
39	Обруб голови	3	2	1
Композиція				
40	Закономірності оптичного та психологічного сприйняття форми на площині	3	2	1
41	Закономірності оптичного та психологічного сприйняття форми на площині	3	2	1
42	Закономірності оптичного та психологічного сприйняття форми на площині	3	2	1
43	Закономірності оптичного та психологічного сприйняття форми на площині	3	2	1
44	Контраст і нюанс форми	3	2	1
45	Контраст і нюанс форми	3	2	1
46	Контрольна робота № 1	6	0	6
47	Домашнє завдання № 1	8	0	8
48	Контрольна робота № 2	6	0	6
Усього за I семестр		155	90	65
II семестр				
Рисунок				
1	1 Гіпсова голова	3	2	1
2	Гіпсова голова	3	2	1
3	Гіпсова голова	3	2	1
4	Гіпсова голова	3	2	1
5	Гіпсова голова	3	2	1
6	Гіпсова голова	3	2	1
Композиція				
7	5 Симетрія та асиметрія	3	2	1
8	Ритм. Рівновага. Особливості заповнення простору	3	2	1
9	Ритм. Рівновага. Особливості заповнення простору	3	2	1
Рисунок				
10	1 Гіпсова голова	3	2	1
11	Гіпсова голова	3	2	1
12	Гіпсова голова	3	2	1
13	Гіпсова голова	3	2	1
14	Гіпсова голова	3	2	1
Композиція				
15	Колір у композиції	3	2	1
16	Колорит	3	2	1
17	Колорит	3	2	1
18	Колорит	3	2	1
19	Колорит	3	2	1
20	Колорит	3	2	1
Рисунок				
21	1 Гіпсова голова	3	2	1
22	Гіпсова голова	3	2	1
23	Гіпсова голова	3	2	1
24	Гіпсова голова	3	2	1
25	Гіпсова голова	3	2	1
26	Гіпсова голова	3	2	1

	Робоча програма навчальної дисципліни «Рисунок та композиція»	Шифр документа	КАІ РП рк-1 1.61.05-01-2026
стор. 10 з 15			

№ з/п	Назва теми	Обсяг навчальних занять (год.)		
		Усього	Практичні заняття	СРС
Композиція				
27	Статична симетрична і асиметрична композиції	3	2	1
28	Статична симетрична і асиметрична композиції	3	2	1
Рисунок				
29	Гіпсова голова	3	2	1
30	Гіпсова голова	3	2	1
31	Гіпсова голова	3	2	1
32	Гіпсова голова	3	2	1
Композиція				
33	Динамічна симетрична і асиметрична композиції	3	2	1
34	Динамічна симетрична і асиметрична композиції	3	2	1
Рисунок				
35	Гіпсова голова	3	2	1
36	Гіпсова голова	3	2	1
37	Гіпсова голова	3	2	1
38	Гіпсова голова	3	2	1
39	Гіпсова голова	3	2	1
40	Гіпсова голова	3	2	1
41	Гіпсова голова	3	2	1
42	Гіпсова голова	3	2	1
43	Гіпсова голова	3	2	1
44	Гіпсова голова	3	2	1
45	Гіпсова голова	3	2	1
46	Контрольна робота № 3	6	0	6
47	Домашнє завдання № 2	8	0	8
48	Контрольна робота № 4	6	0	6
Усього за II семестр		155	90	65
Усього		310	180	130

2.2. Самостійна (індивідуальна) робота слухача, її зміст та обсяг

№ з/п	Зміст самостійної роботи слухача	Обсяг СРС (год.)	
1.	Опрацювання теоретичного матеріалу	15	15
2.	Підготовка до практичних занять	25	25
3.	Підготовка до контрольних робіт	15	15
4.	Виконання домашнього завдання, контрольної (домашньої) роботи.	10	10
Усього		65	65
Усього за навчальною дисципліною		130	

2.2.1. Домашнє завдання

Домашнє завдання (ДЗ) з дисципліни виконується з метою закріплення та поглиблення знань та вмінь, набутих слухачем у процесі засвоєння навчального матеріалу дисципліни.

Виконання, оформлення ДЗ здійснюється слухачем в індивідуальному порядку. Час, потрібний для виконання ДЗ – до 20 годин самостійної роботи.

	Робоча програма навчальної дисципліни «Рисунок та композиція»	Шифр документа	КАІ РП рк-1 1.61.05-01-2026
стор. 11 з 15			

- ДЗ 1 Закріплення вивченого матеріалу за розділом: «Визначення композиції», «Засоби композицій».
- ДЗ 2 Закріплення вивченого матеріалу з розділів: «Створення композиції на задану тему», «Особливості заповнення простору», «Статистична симетрична і асиметрична композиції», «Динамічна симетрична і асиметрична композиції».

2.2.2. Контрольна робота

Контрольні роботи з дисципліни виконуються у першому та другому семестрах, відповідно до затверджених в установленому порядку методичних рекомендацій, з метою закріплення та поглиблення теоретичних знань та вмінь слухача при вивченні дисципліни.

Час, потрібний для виконання контрольних робіт складає 30 години самостійної роботи.

КР № 1	Тема: «Натюрморт з геометричних фігур»	6
КР № 2	Тема: «Створення композиції на задану тему»	6
КР № 3	Тема: «Гіпсова голова»	6
КР № 3	Тема: «Створення композиції з геометричних фігур на задану тему»	6

3. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ З ДИСЦИПЛІНИ

Освітній процес із дисципліни «Рисунок та композиція» базується на поєднанні традиційних академічних методів художньої освіти та сучасних інтерактивних технологій, що забезпечує формування професійних компетентностей здобувачів вищої освіти.

3.1. Методи навчання

При вивченні навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання:

- пояснювально-ілюстративний метод: викладач організовує сприймання та усвідомлення інформації, а слухачі її сприймають, осмислюють і запам'ятовують;
- метод проблемного викладу: викладач формулює проблему, а слухачі поетапно вирішують її під його керівництвом (при цьому поєднується репродуктивна й творча діяльність);
- репродуктивний метод: слухачі вчаться застосовувати знання за зразком;
- дослідницький метод: викладач ставить перед слухачами проблему, а вони самостійно вирішують її;
- метод мозкової атаки: слухачі висловлюють щонайбільшу кількість ідей за невеликий проміжок часу, обговорюють їх, а також класифікують;
- круглий стіл: слухачі ставлять обґрунтовані питання з теми, що обговорюється, аргументують підходи до їхнього вирішення, а також розповідають про досягнення та помилки;
- дискусія: мобілізації практичних і теоретичних знань слухачів, їх поглядів на конкретні спірні питання, що розглядаються;
- ситуаційний аналіз: слухачі ознайомлюються з описом проблеми, самостійно аналізують ситуацію, діагностують проблему й висловлюють власні ідеї та рішення в дискусії;
- цифрові та змішані методи: метод використання цифрових референсів (Behance, Pinterest) для аналізу стилістики, метод віртуальних екскурсій музеями світу для аналізу композиційних схем майстрів, використання графічних планшетів та програмного забезпечення для швидкого цифрового ескізування.

Доцільно використовувати студентоцентровані та проблемні методи: метод проблемного викладу (визначення композиційного завдання із заданими обмеженнями, де слухач самостійно шукає рішення), метод проєктів (розробка цілісної композиційної серії від ідеї до фінального втілення).

Для роботи зі слухачами, які мають прогалини використовувати індивідуальне консультування (коригування помилок викладачем на полі аркуша слухача або усно).

	Робоча програма навчальної дисципліни «Рисунок та композиція»	Шифр документа	КАІ РП рк-1 1.61.05-01-2026
стор. 12 з 15			

3.2. Рекомендована література

Базова література

- 3.2.1. Урсу Н. О., Гуцул І. А. Теоретичні основи композиції: навчально-методичний посібник. — 2-е вид. — Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2024. — 166 с.
- 3.2.2. Білодід Ю. М. Основи дизайну: навч. посіб. / Ю. М. Білодід, О. П. Поліщук. — К. : Парапан, 2004. — 240 с.
- 3.2.3. Меленюк Т. В. Основи композиції: навчальний посібник. — Одеса: Південно-український університет ім. К. Д. Ушинського, 2020. — 124 с
- 3.2.4. Денисенко С. М. Основи композиції і проєктної графіки: навчальний посібник. — К.: НАУ, 2021. — 52 с. (Чудове свіже джерело, де поєднано рисунок, перспективу та композицію).
- 3.2.5. Дизайн. Иллюстрированный словарь-справочник / [Г. Б. Минервин, В. Т. Шимко, А. В. Ефимов и др.] ; под общ. ред. Г. Б. Минервина и В. Т. Шимко. — М. : Архитектура-С, 2004. — 288 с.
- 3.2.6. Калініченко О. Композиція: методичні рекомендації до виконання домашніх завдань та контрольних робіт / автор-укладач О. Калініченко. — К. : Вид-во Нац. Авіа. ун-ту «НАУ-друк», 2010. — 44 с.
- 3.2.7. Калініченко О. Композиція: методичні рекомендації до оцінювання навчальних досягнень слухачів підготовчих курсів / автор-укладач О. Калініченко. — К. : Вид-во Нац. Авіа. ун-ту «НАУ-друк», 2010. — 40 с.
- 3.2.8. Куленко М. Я. Основи графічного дизайну: підруч. / Михайло Куленко. — К. : Кондор, 2006. — 492 с.
- 3.2.9. Лесняк В. Графический дизайн (основы профессии) / Виктор Лесняк. — К. : Биос Дизайн Букс, 2009. — 416 с.
- 3.2.10. Ли Н. Г. Основы учебного академического рисунка / Н. Г. Ли. — М. : Эксмо, 2005. — 480 с.
- 3.2.11. Михайленко В. Є. Основи композиції (геометричні аспекти художнього формотворення) : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів / В. Є. Михайленко, М. І. Яковлев — К. : Каравела, 2004. — 304с.
- 3.2.12. Ратнічин В. М. Перспектива / В. М. Ратнічин. — К. : Вища школа, 1977. — 135 с.
- 3.2.13. Устин В. Композиция в дизайне. Методические основы композиционно-художественного формообразования в дизайнерском творчестве / Виталий Устин. — М. : АСТ, Астрель, 2017. — 239 с.
- 3.2.14. Ли М. Основи навчального академічного рисунка: підручник. — [Перевидання українською мовою]. — К.: Мегакнига / КнигиБест, 2025. *(Фундаментальний підручник з конструктивно-структурного зображення та пластичної анатомії, адаптований під сучасні вимоги художніх ВНЗ).*

Допоміжна література.

- 3.2.15. Робертс Л. Дизайнерське мислення: графічний дизайн, композиція та візуальна мова. — К.: ArtHuss, 2023.
- 3.2.16. Бергер Д. Мистецтво бачити і створювати: Основи візуальної композиції. — К.: Наш Формат / ArtHuss, 2022.
- 3.2.17. Пилипчук О. В. Трансформація класичних законів композиції у цифровому мистецтві // Культура і сучасність: альманах. — К.: НАКККіМ, 2023.
- 3.2.18. Рунге В. Ф., Сеньковский В. В. Основы теории и методологии дизайна : учеб. пособ. / В. Ф. Рунге, В. В. Сеньковский. — М. : МЗ Прогресс, 2005. — 164 с.
- 3.2.19. Шмидт И. М. Беседы о скульптуре. — М. : Искусство, 2003. — 140 с.
- 3.2.20. Трошкіна О. А. Рисунок головы людини / О. А. Трошкіна, В. В. Михалевич. — К. : НАУ, 2012. — 128 с.

	Робоча програма навчальної дисципліни «Рисунок та композиція»	Шифр документа	КАІ РП рк-1 1.61.05-01-2026 стор. 13 з 15
---	--	-------------------	---

3.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті

3.3.1. Програма творчого конкурсу з предметів «РИСУНОК» та «КОМПОЗИЦІЯ». – Режим доступу : <https://uatkk.net/wp-content/uploads/2025/12/Pr-Tv-konkurs-DPM-11-kl.pdf>

3.3.2. Програма з композиції для художніх шкіл чи художніх відділень, що діють при школах мистецтв.». – Режим доступу : <https://vseosvita.ua/library/programa-z-kompozicii-dla-hudozhnih-skil-ci-hudozhnih-viddilen-so-diut-pri-skolah-mistectv-1-6-klasi-70343.html>

3.3.3. Платформа Behance (behance.net) — для аналізу композиційних та графічних трендів кращих сучасних художників світу

4. РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАБУТИХ СЛУХАЧЕМ ЗНАТЬ ТА ВМІНЬ

Оцінювання окремих видів виконаної слухачем навчальної роботи здійснюється в балах відповідно до табл. 4.1.

4.1. Основні терміни, поняття, означення

4.1.1. **Рейтинг (рейтингова оцінка)** – це кількісна оцінка досягнень слухача, що здійснюється за 60-бальною шкалою в процесі виконання ним сукупності навчальних завдань.

4.1.2. **Рейтингова система оцінювання (РСО)** – це система визначення якості виконаної слухачем усіх видів аудиторної і самостійної навчальної роботи та рівня набутих ним знань і вмінь шляхом оцінювання в балах результатів цієї роботи. РСО передбачає використання вхідної, поточної, контрольної, підсумкової семестрової, підсумкової річної та підсумкової атестаційної рейтингових оцінок.

4.1.3. **Вхідна рейтингова оцінка** визначається балами, які слухач отримує за результатами вступного тестування, що є загальним базовим рівнем підготовки слухачів за програмою загальноосвітнього навчального закладу, виявляє окремі прогалини в знаннях і вміннях.

4.1.4. **Поточна рейтингова оцінка** визначається балами, які слухач отримує за результатами різних форм письмового контролю, усного опитування, тестування на практичних заняттях.

4.1.5. **Контрольна рейтингова оцінка** визначається за результатами виконання тематичних письмових контрольних робіт із певної теми (розділу): (№ 1, № 2 – у I семестрі, № 3, № 4 – у II семестрі) і домашніх завдань (№ 1 – у I семестрі та № 2 – у II семестрі).

4.1.6. **Підсумкова семестрова рейтингова оцінка** визначається як середнє арифметичне за результатами контрольних рейтингових оцінок із урахуванням поточної рейтингової оцінки.

4.1.7. **Підсумкова річна рейтингова оцінка** визначається як середнє арифметичне за результатами семестрових рейтингових оцінок.

4.1.8. **Підсумкова атестаційна рейтингова оцінка** визначається за результатами виконання підсумкової атестаційної роботи. Написання підсумкової атестації здійснюється після закінчення навчання на підготовчих курсах, на підставі поданої заяви слухача. З метою забезпечення об'єктивності оцінок та прозорості набутих слухачами знань та вмінь, підсумкова атестація в Інституті здійснюється в письмовій формі.

Кожна практична робота (рисунок або композиція) оцінюється за чотирма базовими критеріями (по 25% від максимальної оцінки за роботу): Компонівка та архітектоніка (25%): вміння грамотно розмістити об'єкт або елементи у форматі аркуша, знаходження композиційного центру, баланс мас, врахування полів. Конструктивний аналіз та пропорції (25%): точність передачі форми, грамотне лінійно-конструктивне побудування, дотримання законів лінійної та повітряної перспективи, масштабність та взаємозв'язок частин. Тонально-пластичне вирішення або стилізація (25%): володіння графічними матеріалами (штрих, пляма, лінія), передача об'єму, матеріальності, світлотіньових градацій (для рисунка) або гармонійне колористичне/графічне розбиття (для композиції). Завершеність та цілісність (25%): підпорядкування деталей загальному задуму, акуратність виконання, художня виразність та самостійність мислення.

4.2. Порядок оцінювання набутих слухачем знань та вмінь

4.2.1. Оцінювання набутих знань та вмінь слухачів здійснюється за 60-бальною системою.

4.2.2. Оцінювання навчальної роботи слухача здійснюється в балах відповідно до табл. 4.1.

 НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЇВСЬКИЙ АВАЦІЙНИЙ ІНСТИТУТ»	Робоча програма навчальної дисципліни «Рисунок та композиція»	Шифр документа	КАІ РП рк-1 1.61.05-01-2026
		стор. 14 з 15	

Таблиця 4.1

Оцінка за національною шкалою	Рівень	Оцінка в балах	Критерії оцінювання навчальних досягнень
Незадовільно	I. Початковий	1–14	Слухач: володіє тематичним матеріалом на елементарному рівні засвоєння; користується обмеженим понятійно-термінологічним запасом у процесі обговорення композиційного вирішення поставленого тематичного завдання; художньо-образне мислення розвинуто на елементарному рівні; виявляє здатність викладати думку та запропонувати шляхи композиційної побудови твору тільки після детального пояснення викладача; у створенні композиції не досягає цілісності.
Задовільно	II. Середній	15–30	Слухач: усвідомлює значну частину тематичного матеріалу; здатний за допомогою викладача логічно відтворити значну його частину; демонструє небагатий понятійно-термінологічний запас; художньо-образне мислення розвинуто слабо (з використанням окремих понять); практичну діяльність здійснює під керівництвом викладача; організовує композицію на площині.
Добре	III. Достатній	31–45	Слухач: повністю розуміє, самостійно узагальнює систематизує тематичний матеріал; самостійно виправляє допущені помилки, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу; демонструє та використовує достатній понятійно-термінологічний запас; має досить розвинуте художньо-образне мислення і уяву; вільно володіє вивченим обсягом матеріалу і застосовує знання у практичній композиційній діяльності без допомоги викладача; самостійно розв'язує композиційні задачі, творчо застосовує набутий досвід у стандартних ситуаціях; контролює власну художньо-творчу діяльність.
Оцінка за національною шкалою	Рівень	Оцінка в балах	Критерії оцінювання навчальних досягнень
Відмінно	IV. Високий	46–60	Знання, вміння й навички слухача повністю відповідають вимогам програми, зокрема, слухач: володіє теоретичним матеріалом з композиції у повному обсязі та узагальнює його; робить самостійні висновки та висловлює судження щодо оцінки мистецьких явищ, художніх творів; виявляє глибокі знання спеціальної художньої термінології та використовує їх в аналізі творів мистецтва; має розвинуте художньо-образне мислення; широко застосовує знання на практиці; виявляє здібності до композиційної діяльності; самостійно знаходить додаткову інформацію відповідно до власного творчого задуму; використовує набуті знання і вміння в нестандартних композиційних завданнях; планує власну художньо-творчу діяльність.

 НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЇВСЬКИЙ АВІАЦІЙНИЙ ІНСТИТУТ»	Робоча програма навчальної дисципліни «Рисунок та композиція»	Шифр документа	КАІ РП рк-1 1.61.05-01-2026
		стор. 15 з 15	

(Ф 03.02 – 01)

АРКУШ ПОШИРЕННЯ ДОКУМЕНТА

№ прим.	Куди передано (підрозділ)	Дата видачі	Прізвище, ім'я та по батькові отримувача	Підпис отримувача	Примітки

(Ф 03.02 – 02)

АРКУШ ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ДОКУМЕНТОМ

№ з/П	Прізвище, ім'я та по батькові	Підпис ознайомленої особи	Дата ознайомлення	Примітки

(Ф 03.02 – 04)

АРКУШ РЕЄСТРАЦІЇ РЕВІЗІЇ

№ з/П	Прізвище, ім'я та по батькові	Дата ревізії	Підпис	Висновок щодо адекватності

(Ф 03.02 – 32)

УЗГОДЖЕННЯ ЗМІН

	Підпис	Ініціали, прізвище	Посада	Дата
Розробни				
Узгоджен				
Узгоджен				
Узгоджен				